

ПЕРЕДПЛАТА на „Буковину“
 в Австро-Угорщині: на цілий рік 16 кор.,
 на пів року 8 кор., на четверть року
 4 кор., на місяць 1 кор. 50 сот.
 в Росії: на цілий рік 8 карбованців, на пів
 року 4 карб.
 в інших державах: на цілий рік 32 фр.,
 на пів року 16 фр.
Передплата на „Буковину“ разом із
тижневником „Руска Рада“
 на цілий рік 18 кор. (вгл. 9 рублів або 84 фр.)
 а на пів року 9 кор., вгл. 4·50 р., або 17 фр.
Поодиноке число 10 сотиків.

БУКОВИНА

Виходить щодої середи, пятниці і неділі.

Редакція, адміністр. і експедиція
 „Буковини“
 в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.
 Ч. телефону 176.
 Адрес для телегр.: „Буковина — Чернівці“.
Оголошення приймається по 20 сот. від
 стрічки „Надіслане“ по 40 сот. від стрічки.
 При частішіх замовленнях відповідні роботи.
 Рекламації неопечатані вільно від порта.
 Рукописи звертає редакція лише за по-
 реднім застереженем і за усуненням належ-
 тості почтової.
 В справах редакційних можна устно по-
 розумівати ся що дні від 9—10 рано і 2—3
 по пол. крім неділі і свят.

Зізди і конгреси.

Сегорічні ваканії можна назвати часом з'їздів і конгресів. Може ніколи не було їх стілько що цього року. По з'їзді царя з німецьким цісарем у Свінемінде наступив з'їзд німецького пісаря з англійським королем, відтак англійський король складав візиту австрійському монархові, врешті конферував з фактичним володарем Франції, прем'єром Клемансо. Крім того відвідували себе шефи заграницької дипломатії. Натурально не для своїх гарних очей. По візиті австрійського міністра заграницьких справ бар. Ерентала з італійським товаришем Тіттою у Десіо наступила ревізита на Семерінгу, а тепер французький посол Камбон поїхав до Берліна на переговори з канцлером Більовим. Але всі з'їзди покриті заслонкою дипломатичної тайни. Світ довідується тільки, що володарі держав стаються всіми силами о запевнені миром, та що між ними панує „традиційна згода і любов“. Така „згода і любов“ виже Росію з Німеччиною, Німеччину з Англією, Англію з Австрією, Австрію з Італією, ба навіть говорять, що такі непримиримі суперники як Німеччина і Франція готові обніти ся за шию на економічнім полі. Нема сумніву, що на з'їздах обговорюються скучі справи європейської політики: російські внутрішні неспокої, балканську, а передовсім мароканську справу. Нема також сумніву, що „згода і любов“ європейських володарів відібре ся на посередні інтересах: на російськім визвольному руху, на балканських народах, при яких порадковано Австрія не зможе позволити на ущоджені своїх інтересів, та на бунтівничих Маврах. Але факт є, що володарі бажають мира.

Доказом сего може служити також мирова конференція в Газі, на якій бідні відпоручники держав — самі старші люди — набралися ревматизму та катарів під непривітним північним небом, а прецінь досиділи терпеливо, поки не ухвалили висловіння бажане до європейських держав, щоби вже раз подумали над розоруженiem. Зрештою, про сю конференцію ми писали досить, а от цікавіший міжнародний конгрес соціалістів, на якім справа мілітаризму й розоруження стала на першім місці.

Правда, житво сего „міжнародного парламенту“, що відбувався від 18. до 24. с. м. у Штутгарті — перший раз на німецькій землі — не богатше як гаїскої конференції, хоч соціалісти так злобно викинули її дільниці. І в Газі і в Штутгарті капіла борба овеєтію міжнародного порозуміння та тягарів мілітаризму, проти яких соціалісти обурюються не тільки в почуті гуманності, але й в пересвідченні, що без мілітаризму переміна капіталістичного устрою на соціалістичний піде гладше і легше. А проте й соціалісти не могли погодити ся в сій квестії. Ставили проти себе дві думки, одна заступлена Жоре, друга оборонювана Беблем, а в результаті ухвалено резо-

люцію довгу і порожню змістом, яка ствердила, що прямо неможливо підлагати під які небудь форми антимілітарну акцію в різних краях між різними народами.

Таким чином всі від червоних інтернаціоналів до коронованих голов бажають миру і освободження від змори мілітаризму, а ніхто, навіть в теорії, не може згодитися, як те лихо побороти. Тимчасом міністерства війни вкладають до бюджету все нові позиції на узброєні, а французькі панцирники і війска, знищивши Казабланку, жадають нових підмог проти ворохових Маврів. Ба, занесла ся вістка, що в по-луднево-західній Африці виринау знає ватажок Моренга, який ще недавно наробив Німеччині стілько клопотів, і німецькі часописи алярмують загал і визивають правительство, щоб заздалегідь приготовило усі средства на принятие нещасних Мурінів.

Так воно все буває: мрія і жите, теорія і практика.

спокійному перегляданню ліст. — Жалоби вношувались до старости п. Штронера, великого приятеля п. Балошескула, — не відносили ніяких успіхів.

П. Штронер у всім признавав рацију інтерпредитам „Але що я з ним зроблю?...“ кінчив безрадно свою бесіду. П. староста мабуть щось і писав до дівника, та сей, як завжди, так і тепер его зараження вінчорував. Взагалі тут дівник не має ніякого респекту перед старостою п. Штронером і з его приказів нічого собі ніколи не робить. І виходить таке, що п. Штронер, — (який в деяких випадках, коли не ходить о п. Балошескула, уміє бути і енергічним) — перед людьми ніби „обурює ся“ на незаконне поведене і цілу господарку п. Балошескула і Ради громадської, а на ділі тому поведению і тій господарці не перешкадає.

Настали вибори.

Приготувивши собі терен неповними і неточними лістами, почала вашківська пансько-магістрація кілька переводити вибори зовсім на галицький лад. Вашківці все таки у дочім скористали з сусідства з Галичиною враз з її плахтою польською і єї славними макерствами та над'ужитими...

Що оповіщення про вибори були неповні і невідповідали законним постановам та місцевому звичаєви — об єм здається ся і не треба би згадувати, бо ся річ стисло звязана і з іншого рода виборчими макерствами, і без неї не булиби вибори типовими, галицькими... А правлача кілька усіх сюди докладала, щоби вибори мали характер чисто галицький з усіма тамошніми ліхими сторонами.

Взявши напоміч польського ксьондза Марцелька Завадовського і „święt y karczmę“ взяла ся кілька переводити систематично вибір чи радше розбій до Ради громадської. Бо чи не розбієм можна назвати обмежені особистої свободи, тероризовані виборців, ведені їх „на мотозку“ до виборчого лъкалю, або вигляє з него після впобіді і потреби! А те все практикувало ся у Вашківцях п. Ч.

Ба не лише на бідніші населені, — навіть на урядників виконувала кілька пресю. Іменно урядники видавали, що громадська господарка під теперішнім режімом клонить ся до упадку, постановили також уйти до Ради громадської поводуючи ся чисто економічними згідами. Та кілька не в лад були люди зовсім безсторонні і інтелігентні, котрі мали дивитися на будні пальці різних макерів і в присутності котрих мабуть неможливо було би кілько вести і дальше пропаганду господарку зі шкодою цілої громади. Тому ксьондз Марц. Завадовський, „Sprachrohr“ тої гарної „кумпанії“, засталегідь „перестеріг“ урядників, щоби „че мішали ся до політики“ (перешкодити отже макерів громаді — се значить „мішати ся до політики“! — Гарна політика...), бо в противіні случаю поїде депутатія „горожан“ до черновецьких властів зі скаргою на урядників. І дійсно „горожани“ поїхали.

Табулярні добра і діврські общари на Буковині.

Розівідка дра В. Дутчака

(Дальше).

Кожду таку посільсть ґрутову названо діврським общаром а обем землі, на яку простягалося ділане діврського общару, границями дібр.

Але уложені діврських общарів по громадському уставу з 24. цвітня 1859 не було виконане, бо тимчасом уладжено громади на ново державним законом громадським з 5. марта 1862, Вад. 18., при чим по арт. I постановлено, що порішено питання, чи велику посільсть мається ся трактувати як відокремлену від звязі з громадою і під якими умовами, застерігається ся краєвим законоподавству.

На основі сего державного закона громадського видано для Буковини громадський устав з 14. падолиста 1863, Взкр. 9 і рівночасно спеціальний закон з 14. падолиста 1863, дотичні діврських общарів.

Змістом § 1. сего закона, як я вже згадував, розпоряджено, навязуючи до постанов громадського уставу з 24. цвітня 1859, Вад. 58, що не всі домінікальні ґрунти мають бути як діврські общари відокремлені від звязі з громадою, але тілько ті, що з їх посіданем і власностю до видання патенту з 7. вересня 1848 почали ся юрисдикція, само собою розуміється, коли до того часу не були втягнені до звязі з політичною громадою; власники таких дібр не мають вправді в обсягу своїх дібр виконувати більше колишні права юрисдикційні в повнім обсязі, але все ще сповідати зверхнічі управнення рівнорядні з управненнями політичних

громад, за теж мусить поносити самі всі почути з тим тягари.

Діврські общари на Буковині є отже комунальними тілами областними, які складаються з домінікальних дібр вивінчаних до р. 1848 правом юрисдикційним; а застувають їх кождоразові їх власники, яким прислугує виконуване правно-публичних управнені рівнорядніз такими-ж управненнями політичних громад.

За те опис і представлена на мапі діврського общару предвиджені в кінцевім уступі § 1. закона о діврських общарах не конечні для засновання діврського общару. Сі чинності, застережені адміністраційним властям мають на меті тілько урядове отже з повною силою доказовою посвідчене просторного обему і складових частий діврських общарів. Не важаючи однака на се, можуть адміністраційні власті тілько на основі таких доказів оречі і рішити правосильно, чи яка передша панська посільсть ґрутова дає достаточну запоруку, що всі публично-правні повинності будуть сповіні а їх власники зможуть згідно з правом виконувати прислугуючі діврському общару зверхнічі управнення.

Що до представлена в ґрутових книгах посільостей, які творять діврські общари, треба безвиймку придергувати ся того, що в § 1. обовязуючого для Буковини закона о діврських общарах з 14. падолиста 1863 в протилежності до виданого для Галичини закона о діврських общарах з 12. серпня 1866, істновані діврські общари не важаються зовсім з припущенем, що посільости передішні панські творять самостійні тіла тубулярні; з той отже обставини, що на Буковині якийсь комплекс

ґрунтів творить табулярний виказ або належить до якогось тіла табулярного, не можна ніколи заключати про істноване діврського общару, тим більше, що табулярні тіла нового права, як висше показано, обнимают не тілько домінікальні але й колишні рустикальні добра.

Фактично посільости, що належать до діврських общарів на Буковині заведені не тілько до краєвої табулі, але без сумніву також до ґрутових книг проваджених повітовими судами.

У виду того рішачим для питання про істноване самостійних общарів діврських на Буковині є те, чи добра, що до них належать, до видання патенту з 7. вересня 1848 належали до такої домінікальної землі, що з її посіданем лучили ся права юрисдикційні, одним словом, чи вони були: „панські“.

Відповідний доказ єсть, — як се влучно піднесено в мотивах оречення ц. к. трибуналу адміністраційного з 28. січня 1887 Будв. ч. 3364 — для признания діврського общару необхідний.

А проте отсуто фундаментальні засади зовсім не углядніють ся в практиці вже від впровадження в житі закона о діврських общарах.

Впадає передовсім в очі обставина, що вже в розпорядку буковинського краєвого правительства з 30. січня 1864, ч. 3281, виданім до повітових урядів в цілі виконання закона о діврських общарах, не розпоряджено зовсім доходити рішачою обставини, чи з посіданем причислених до діврських общарів домінікальних дібр до часу знесені підданьства лучили ся юрисдикційні права, противно-припоручено лише повітовим урядам зажадати від

Та на сім не конець. Коли кліка побачила, що депутатія „горожан“ не зуміє урядникам відобрести їх горожанського права, постаралася, що урядникам повиновлювано помешкання. А цо у Вашківцях на помешкання скупо, то кліка надіялася в той спосіб створизовать урядників і спонукати їх, щоби зложили дане собі взаємно приречене. Дійшло до того, що п. пр. п. Антон Шнайдер судово авізував канцеляста п. Бергера, а надкомісар фінансовий п. Гаупт уважав за конечне ту справу порушити на зборах урядників дnia 31. липня с. р. і просив о звільненні п. Бергера від слова, яким той обовязався явитись при зборах і голосувати на урядничу лісту, „бо інакше“ — казав п. Гаупт — „викине его п. Шнайдер з хати і ми панови Бергерови нічого відтак не поможемо“. Зазначаємо тут, що п. Бергер дійсно не пішов до голосування а в слід за тим оставався в помешканні. — Се для характеризи.

Чи такі практики не колідують з законом о охороні свободи виборів?

Коли кліка відважилася в той спосіб поступати із съвідомими, в новій інтелігентнії горожанами, якими авляються урядники, — то можна узвіти собі, що діялося з неграмотними селянами, з людьми занятими у п. Фрайтага або від него зависимими!! Брат здюквта податкового п. Гірігоровича, який в заняттях яко касир у міністри п. Фрайтага, зі слезами в очах благав свого брата, щоби не йшов з урядниками до голосування, бо інакше п. Фрайтаг прожене его зі служби...

І так з однієї сторони терор, а з другої горівка, ниво, ковбаси і дриглі виборчі, та оселедці, якими збаламучених виборців трактовано публично в панській хаті, в пропінції і — як яло ся — в.. польській чительни, мамо того, що закон про охорону свободи виборів такі публичні трактамента забороняє. Виборців споювали до безтам і так на ців притомних вложенено до канцелярії громадської до віддавання голосів на панську руку...

А в середині? — Там господарив по своєму дівін п. Балошескул із своєю комісією, в склад якої входили п. Фрайтаг і трохи віддані душою і тілом панськіх кліків мужиків, котрі за панську ласку ішли зарадувати своїх братів і цілу громаду тай сашмих себе...

Комісар староства п. Майдейовский видав, що комісія одностороння, — допустив до ліокаю виборчого мужів довірю з кождою стороною (так зі стороною народною як також зі стороною панською) о скілько на се позволяло місце. Однак заушники панські, між котрими були і невиборці, ставали провокуючи проти мужів довірю із раменами на них, щоби ніхто їх не бачив і щоби они не бачили, як веде ся виборча акція. П. Майдейовский через мусів картати тую безсorumу вазливість і провокаторське поведене панських заушників.

Та найбільше до діла мав комісар із самим дівіном і его комісією. Іменно заряджено, щоби лісті відчитував дівін при столі в присутності комісії, а один поліцай, щоби з порога повторяв ім'я викликаного виборця. Та дівін сего придергувався лише з пів години і відтак вставав зі своего місця, опускав в ліокаю виборчий і аж на другім сіннім порозі сам без якої контролі читав лісту. Однак правду скавши, — се не було читане але прямє мелене язиком і ніхто: ані ті виборці, що сиділи в середині, ані ті що були на дворі, не розуміли як слід, хто властиво викликаний. Чи дівін при тім якоїсь частини виборців нарочно не опускав — на се доказує нема.

Знаємо однак, що опускав з розмислом імена батька (коли приходило більше виборців одного імена і називска), знаємо також, що були люди, які цілій час сиділи в ліокаю виборчим і не віддалися з него ані на хвильку, а препі ані они ані другі не чули, щоби їх дівін з лісті перечитав, хотаї они

власників дібр предложені спису й виказані виміру поверхні ґрунтівих посілостей, на яких господарили до 1848, і на основі тих списів, на скілько проти їх правдивості не піднесуться ані явні сумніви ані заміти, перевести без дальших дохаждень опис і представити на мапі які дівіскі обшари.

Таким чином більше число малих дібр на Буковині, мимо того, що їх власники до 1848 не виконували жадної юрисдикції, признано неправним способом дівіскими обшарами.

Так пр. колишні табулярні дідичства а пізніші добра табулярні Баяшівці, Багринівці, Луку, Панку, Василько, що-до котрих навіть книгами ґрунтовими доказано, що з ними до 1864—1866 повітові руриди як дівіскі обшари, а краєва властив узналі їх правосильно обшарами дівіскими.

Крім того, принято нераз в описи дівіскіх обшарів навіть такі передше рустикальні посілости, які набули власники дібр в рр. 1848—1863.

Але на всікий спосіб ті описні акти дівіскіх обшарів, ведені давнішими повітовими урядами, зі 1868 переняті повітовими староствами, становить в характері ґрамот разом з належними до них мапками повноважний доказ на просторну величину границь дібр.

Однак се особливое значене т. зв. „актів конституційних дівіскіх обшарів“ адміністраційні властив на Буковині не оцінили як слід. Бо замість того, щоби при їх помочи за прикладом водних і ґрунтівих книг заложити для перегляду інтере-

в лісту були затягнені... На таке дівінкове поведене жалувалися виборці і мужі довіря, ба і комісар звертав увагу, щоби дівін читав поволі і виразно в той спосіб, як се в початку практиковано, однак всіні скарги і упімнення на їщо не здалися і дівін робив своє... А коли викликав кількох виборців і они прийшли до середини віддати голоси, тоді дівін так маціпулював, що виборців з рамени народу оставляв на послідок, а відтак казав: „Перед вами вже голосував Х чи У, а що голосувати можна перший раз після числа порядкового, тому ваша черга вже перейшла. Прийдіть аж по перечитані цілої лісті!“ І так много виборців відправив. А що вибори розписано в саму пільну роботу, тому дівін робив так нарочно, щоби виборців знехотити і відтягнуту від голосування. Коли ходило о кандидатів панських, то дівін пильно допитував о ідентичність особи і наводив на дорогу; коли ж ходило о кандидатів народних, то на се не позволяв. Взагалі уживав всяких штучок і ріжного безправства, щоби кліку всадити на громадські місця.

П. Фрайтаг сміє через цілій час виборів в виборчім ліокаю і потував собі пильно тих, завинсих від него людей, котрі поважалися не йти на його лісту. Для відтрашуючого приміру відправив в слугу п. Георгія Мережку, який 22 літ служив в дворі, зараз таки на слідуючій день, коли той голосував на народну лісту. Відправляючи п. Мережку, сказав тутумеакцій п. Фрайтага п. Зейлік Ліфшиц: „Ви маєте другий голос. Голосуйте на панську руку, то і даліше будете у наїна служити“. Але чесний хотів бідний слуга відповів: „Пан пласти мені за працю, а не за голосуване. Дайте мені і 300 рицьких а я не буду голосувати проти свого переконання“. — Пан відправив его, а слідуючого дня п. Мережка прийшов знов до голосування і голосував з народом, як ему совість наказувала.

Се гарний примір твердості і характерності та великої моральної вартості нашого народа. Коли маємо таких людей, що для загальнії справи не вагаються стратити що найконечніше, — то наша будучність, будучність нашого народа запевнена. І чи скоршче чи пізньше, але певно прийде той час, коли наїн народ стане господарем у своїй власній хаті!

В часі голосування прийшов зі скаргою до комісара п. Георгія Кузенка і доне, що панські польові і слуги наганяють з лаву від роботи тих людей, котрі ішли не на панську лісту. „А ми бідні. Де щідемо заробити?“ — питав добродушно зарібник — „Наші діди грудьми своїми боронили съвиту землю, а тут пан виганяє з неї і не дає заробити крішку хліба на ірожиток, за те лише, що упоминаємося за своє право і хочемо справедливості!“ Сумна картина але правдива...

В виду таких над'ужить, в виду такого нечесного і противаконного терору решта народу по 8-днівній борбі зложила на руки комісара відповідну заяву і відтягнула ся від голосування мотивуючи се тим, що з причини такого яркого подопттані закону не може свободно виконувати свого права...

Та в часі виборів III. класи втили панські посінки ще одну штуку. Они поїхали скаржити ся на комісара п. Майдейовского до президента краю, немов п. Майдейовский не поступав безсторонно. Негідні клеветники! що загубили совість і міру справедливості! Думаюти сараки, що хто не помогає им в їх поганім, чорнім ділі, то вже тим самим не поступає так, як повинен.. Та сим дали они ще одні съвідотво своєї моральної вартості...

Вибори III. класи хотів розписані на 2 дні — тривали не більше як 2 години. Там панська кліка вибрали самих своїх і єще раз ошукала тих мужиків, які тримали з тою клікою. (Панські посінки обіцяли, що виберуть з III. класи таких радників з поміж тих мужиків, що тримали з паном, яких самі мужики схочуть). Та на ділі вибрали кліка таких, які е були на руку).

Слованих спеціальних виказів посілостей належних до дівіскіх обшарів та кождоразових власників тіл обшарних і вести їх евіденцію, заведено ті всі акти до реєстратури; тут їх бережено нівідповідно, так що, поминаючи вже, що їх по найбільшій частині не можна найти, акти настідком проплив законного шкортовання і неправної видачі малок власникам дібр осталися ся лише неповні і для наведенного виказу непридатні.

Виказане просторного обему й складових частей дівіскіх обшарів, якого достачили ті описні акти, можна в дуже частих случаях, коли описні акти тоді найти або їх взагалі ще не зроблено, застутиши тепер лише протоколами парцельзовими з рр. 1822 і 1855, веденими для відповідних катаstralnych громад при архіві маєт, як також мапками відповідаючими тим протоколам, коли розважити, що тілько ще з тих протоколів можна дійти давній домінікальної посілости.

Також і в сих случаях адміністраційні властив не заложили ніяких особливих виказів дівіскіх обшарів, хоч кошта получені з ними зовсім не великі.

Отси недостача спеціальних „катастров дівіскіх обшарів“ дала ся відчути в практиці особливо, коли від 1. січня 1899 на податкові властив перейшли побір і стягане „додатків громадських“.

(Конець буде).

Цікавіші були вибори із I. класи. — Як висше було сказано — урядники із чисто економічних мотивів (маючи згляд на економічний упадок Вашківців і велике занедбане містечко під кождин зглядом) хотіли увійти до Ради громадської і депутатія „горожан“ не відведе їх від того наміру. Та урядники бажали увійти в компроміс, однак кліка на жадну угоду не хотіла пристати, — лише старала ся будьто обіцянками, будьто погрозами перетягнути хатківі одиці на свій бік. Коли-б усі урядники були тримані разом, ти цілковита більшість була би по їх сторонах, ти більше, що і учитель ішли разом з урядниками. Та найшли ся такі одиці, що в самім початку акції прихідли ся до пансько-магістрацій кліки, а то п. Зільбер, Фрай і Креховецький. Два перші то може із утилітарних згадів, однак послідній, як заявив „з переконання“. Гарні переконання у п. Креховецького, нема що казати... Прочі урядники дали собі взаємно слово чести, що явяться при голосування і будуть голосувати на урядничу лісту. Виконали се всі крім п. Гаупта, Біттера Серфаса і Госбайна. Що до п. Серфаса, то він і не надіяв ся по нім, щоби він дотримав слова, особливо в тім випадку, коли треба було голосувати проти всіх інших, які були присутні при голосування та здержали ся від него — викликали свою несловностю правдиве пригноблене і певно не заслужили собі у противників урядничої лісту на поважане... Що п. Бергер не голосував, об тім була бесіда.

Однак прикрайше вражене викликало поступоване о. Купчанка. Сей панотець лишив свою овечку III. класи на пастуву магістрацію-панської кліки. Однак перед кількома особами заявив і запевнив, що після свого „переконання“ буде в I. класі голосувати на урядничу лісту і додав, що єго власний інтерес вимагає, щоби ішов проти п. Балошескула, який від ряду літ робить ему перепони з парафіальними будинками і т. п. А коли один з урядників звернув ему зувагу, що може ему неможливо буде іти так отверто проти дворя, тоді о. Купчанко ніби обурив ся: „Се мене обіджав“ — сказав він — „коли думаєте, що не буде іти з урядниками!“ — Однак в день вибору явив ся і голосував без сорому проти урядників.

Порівнайте тепер панську вартість его парадія такої Мережки, Кузенка і всіх таих, що потерпіли через вибори, а громадської справи і правої дороги не покинули — із їх панотцем і учителем морали! — Хто кого повинен властиво учити характерності?

Таким чином завдяки терору і над'ужитям виборчим з одної сторони, котрі познинні бути працівниками „меншого брата“ і тих, котрим Ісус Христос сказав, „віддати жите свое за вівці свісї“, — отже завдяки тому всему побідила безправно мафія вибираючи до нової Ради громадської старих випробуваних ветеранів магістрацію-панської кліки. Важимо там цілу катицю тих пречудових ананасів. На чолі красується п. Фрайтаг із своїм вігчим п. Балошескулом, а дальше в там дідичівський економ Верхайский, другий економ Зейлік Ліфшиц і інші такі манекіни. Комплект закінчує православний парох о. Купчанко зі своїм даскалом і католицьким вінчальником Завадовським. Красує спілку геді собі і вимірати.

Та наїд пізнав ся на вовках в овечих шкірах і чекає лише прихильного полагодженя протесгу виборчого, а тоді певно скаже їм і іншим того рода гнобителям і хамелеонам своє важке слово.

Observator.

Страйк у Валяві.

Страйк у Валяві триває даліше! В неділю 25. с. м. були на страйковім терені посол Семака і староста Краль, і старали ся всіма силами привести до злагоди.

Переговори страйкового комітету, до котрого належить п. Іван Степак, Парафетей Король, Василь Обертинський і Митро Журковський, з посолом Мечом тривали майже дві години, та на жаль через внеріт

НОВИНКИ.

Чернівці, 27. серпня 1907.

Краєва рада шкільна іменувала на засіданю з дня 26. с. м. надучителем в Рогожештах уч. Альботу Сильвестра, перенесла надучителя Андрія Зугаєвича із Заставної до Кадобівців, надуч. Василя Продана із Долішних Ширівців до Заставної а надуч. Николая Ворончуків на Бабині до Кулівців, іменувала учителями, згідно учительками: Евзевія Пропоновича для Мамаївців Нових, Теофіля Цуркановича для Ставчан, надучителя Димитра Томорука для Кіцмана, Гриця Танасійчука на Черешенку, Николая Медленку для Рінної, Дениса Брагу на Мілещівці, Омеляна Іону на Юрківці, Івану Вигодівну на Погорілівку, Дениса Іванцівського на Кучурів Малий, Костя Готинчану на Вадиці, Юліяна Глевку до Шербівців, Газелю Чесніковську на Балківці, Франциску Хариновичеву на Видавче, Володимира Галицького на Топорівці, Ілю Гудому на Брідок, Осипа Нікуляка, Адрієнну Нікітович і Симена Савуляка для Дорошівців, Николая Кириловича на Юрківці, Олександра Івановича в Гоголіні, Костя Павиела на Брідок. Підучителями (згідно підучительками) іменовано: Аделю Штемпель до Берегомету н. П., Івана Моргоча до Суховерхова, Леонтичу Антохій до Чорногузів, Тріфона Константинюка для Горішних Сганівців, Мелянію Івонческу до Нових Драчинців, Антоніну Церецьку в Добринівціах, Февронію Козак в Камені, Емілю Савуликову в Горошівціах, Анну Іванницьку в Кучурові Малим, Дмитра Бушуру в Ставчанах, Майдору Евстафієвич в Каменці а Евгенію Зоту в Дубівціах.

Шеста краєва конференція буковинського учительства. В п'ятницю 23. с. м. відбулося останнє засідання конференції. Делегат Кіпер прочитав свій реферат на тему „Права і обов'язки учительства“. Референт в одногодинній бесіді виказав сумні шкільні обставини, ріжні недостаточні і хиби. Головно дісталось тут властям шкільним, черновецькій раді громадській і т. д. Його бесіду переривали часті оплески і жива веселість. Інспектор Попович взяв влади в оборону проти нападів Кіпера, і старався доказати, який великий поступ зробило народне шкільництво в останніх роках. Учителі Кісанович і Корома на ріжніх примірах довінили реферат Кіпера, між тим коли інспектор Доліньскій знова заступався за зарадом. При кінці засідання директор Іссакевич в ім'я учительства влучними словами подикував предсідателеві інспекторові Поповичеві за його обективний провід. Інспектор Попович запевнив, що він всіми силами буде старатися здійснити бажані учительства. — Вечером відбувся в реставрації Готтауба комерс, на яким явилися участики конференції як такожколо стіть гостей. Директор Іссакевич підняв тоаст на честь інспектора Поповича, інсп. Попович на честь еманципуючого ся учительства, Кісанович на еманципуючих ся товаришів і т. д.

На редакторах „Neue freie Lehrer-Zeitung“ зробила остатня статі в „Проміні“ таке пригнобляюче вражене а літна спека так розварила їх мозки, що вони для оправдання своїх політичних неконсервативій — як пп. редактори делікатно висловлюються — кидають інсінуаціями і нікчемними брехнями на людей, що до яких політичної постійності і переконань ніхто, навіть їх противники, не сумнівається. Політичні грішники в роді Кісановича et cons. написали пр., що др. Сгоцький годувався за своїх студентських часів російськими рублями. Се така нікчемна брехня, що не стає слів, аби її гідно напітнувати, та більше, що вона виснажається з пальці для оправдання власних нікчемностей пн. редакторів. Ваше оправдання, панове, що ваша політика мусіла бути хиткою і неконсервативною, бо ця політика на Буковині має хиткий характер, неоправдує нічого, а тільки показує, як низько розумієте ви публичну роботу, коли для „часового усіх“ (натурально кількох одиниць) уважаете можливим торгувати своїми переконаннями і водити за ніс своїх читачів. Хитка політика не робить ся сама, але роблють її такі як ви і вам подібні.

Як виглядають рускі написи в Чернівцях. Вже то такий поступ зробили Русини на Буковині, що зважає ся їх на руску публіку, уміщуючи десь-недесь по уридах і рускі написи. Та ті написи в рускій мові і що до правопису і що до самої мови такі мізерні, що аж злість бере, як прочитаєш. Написи і описівщення на зелінничих двірцах, в трамваєвих возах не мають права жадати, аби їх руска публіка розуміла. Сям і там подибує ся писати в фонетичній правописці, але, прочитавши, запиташ ся себе самого, хто міг би бути автором і перекладу з німецького. На улиці краєвій уміщено в недавно збудованій домі уряд краєвий статистичний, краєву касу і т. д. Написи є там в трох мовах. Насамперед на окремій таблиці видніється напис в німецькій мові; на другій таблиці є напис вінгерською, а наконець осталось місце... ще й для рускої. Якийсь невіжа є автором тієї написи, чи радше перекладу з німецького. Так перекладає він „Statistisches Landesamt“ на „краєвий уряд рахунковий“, „Landesbuchhaltung“ також на „краєвий уряд рахунковий“, а „Landesbauamt“ — на краєвий уряд будівничий. Не розуміємо, чому до таких перекладів не уживається людий, що викажуть ся дійсним знанням рускої мови, але якихсь штурпаків, що

в родительській домі навчилися по руски тільки від кухарки-Русинки.

X.
Понадик до наших учителів. Наближається початок шкільного року. На сей рік наші вигляди на гарний успіх по гімназіях що-до числа нових учеників дуже сумні, та ми новинні їх хоч по частині направити. Коли вже занедбали ми післати до гімназій бодай у п'ятеро стілько хлопців, що їх фактично пішло, то новинні подбати тепер, аби бодай заповнити приготовлюючі класи в Кіцмані і Чернівцях, тим більше, що є їх класи призначенні в першій мірі для сільських учеників тає специального приготовано до приняття не треба — вистане съвідотство укінчену третої класи. Ми маємо повну надію, що наше патріотичне учительство возьме собі сю справу до серця.

Вистава наукових приборів в семинарі учительській, яку отворено в нагоди краєвої уч. конференції, отворена ще сего тижня, на що звертаємо увагу учительства, щоби не залишило звідати її як найменшіше.

Виборчі енсеси з 14. мая с. р. вийшли своє finale перед черновецьким судом. З 25 обжалуваних з злочин публичного насилства та інших дрібніших проступків засуджено 19: 1 на 8, 3 на 6, 3 на 4, 5 на 3, 2 на 2, 2 на 1 місяць строгої вязниці; 1 на 14 днів, 1 на 3, а 2 на 24 год. арешту. Пятьох увільнено від вини і карі, проти одного розіправу відложено на пізніше.

П. Василь Коха надіслав нам до поміщення отсес письмо: В ч. 93 часописи „Буковина“, з дня 23. серпня в. ст. с. р. помістив у „Новинках“ якийсь невідіважний доносуватель, бо неіднісаний, допис, у котрій по суджає мене о акцію, котрою я ніколи не занимався. Правдою є се, що в Рускій Молдавії пробува хорій акад. Сиротюк, бо тут був его батько через 18 літ учителем, тут має він родину. Неправдою є, щоб я коли буди наганяю наші діти до кацапської бурси, як також ложе есть, щоб я се робив в порозумінні з съвідченім Боканче. Єсли я маю відомість про приватну кацапську чи іншую школу а не доносі про се до влади, се було бы карітідним нарушением моих службових обов'язків. Василь Коха, управитель школи в Рускій Молдавії.

Про скрипачку віртуозну паню Щедрович-Ганкевич, якої концерт відбудеться ся дія 7. вересня с. р. в великій сали „Музичного товариства“, відівнюються всі критики, яким довелося чути її гру, з найбільшими похвалами і ентузіазмом. Згадаємо лише побіжно, як піхлібо писала критика в „Ділі“ про виступ пані Ганкевичової на концертах „Львівського Бонаїа“, де її точки все вибивалися на найвищі місці, а наведемо в скороченню голоси чужих днівніків про виступи пані Ганкевичової в Празі, Підліні та головно на концертах дуже в тім згляді вибагливого Відня. Nowe illustrowane listy в Празі подають коротку житієвісті артистки, з якої довідуємося, що уродила ся вона в півдні Росії. Вже дитиною згадувала незвичайні здібності музичальні і опинившись в кінці в петербурзькій консерваторії, де вчилася у найславніших професорів Воячка й Ауера гри на скрипці, скінчила її школу 1903 з найбільшим призначенем, яке могла осiąгнути: з титулом „свободной артистки“. Того самого року зложила матуру в женевській гімназії а потім виїхала до Праги, щоби видоконалити ся у славновісного професора Шевчіка. Тут записала ся з пробуваючи на сесесії українськими академіками і вийшла замуж за нашого земляка Льва Ганкевича, з яким від року живе у Львові. Про саму її гру пише праскій „Cas“ між вищим отес: У п. Щедровичівної подивляемо незрівнану техніку, великий, широкий тон і могутній темперамент, який відріжняє її від всіх артисток жінок. Гра її пориває слухача, її темперамент вибуває в крішки, могутні і широкі тонах. При тім артистка вживає ся цілком в композицію, здається ся вона компонує її на ново. Хоч як любі тони потрафить вичарувати із свого інструменту, то всеож нема в них нічо сентиментального, ані місно-солодкого а противно сильний мужеський характер. „Zeit“ пише: панна Щедрович, учениця Шевчіка, в безперечно талан-скрипачка неприборканої сили і великої техніки. „Vaterland“: Сенсацію викликає виступ пані Щедрович, віртуозки-скрипачки з Петербурга, яка скінчила класи для віртуозів у Шевчіка в Празі. Она має безсумнівно величезний талант. „Neues-Wie-ner Tagblatt“: Скрипачка панна Щедрович поєднає близкую техніку з сильним а гарним тоном а особливо удалим потягом смішка, а її концерт був для неї одним триумфом. — І другі газети порівнюють п. Щедровичівну з Ф. Ондржіжком та з Кубеліком рівночленом Шевчіка, подекуди і ставлять висще Кубеліку. Зі згляду на єї однозначні похвали критика радіємо, що зможемо і ми налюбувати ся грою нашої артистки, в якої концерті задля ріжнородності возьмуть участь і другі знані у нас похвальні сили. Позаяк білети на концерт будуть певно незадовго випродані, радимо вже завчасно замовляти їх в складі панеру Г. Гутера (перше Розенцвайг) ул. Панська ч. 9, щоби захопити добре місце.

Як заробляють гроши сучасні російські письменники. Раніше письменницька праця давала дуже рідко багато гроши літератам. Кожному відомо багато прикладів, коли великі, навіть геніальні письменники, жили в бідоті, або й помирали мало не під тином з голоду. Тепер умови життя і платні за літературну працю значно відмінілі ся, і хоча й в сей час середні письменники здебільшого перебивають ся, як то

кажуть: „з хліба на квас“, за те видатні діячі літератури та штуки в наші часи загрібають величезні гроши. За „О. В.“ подаємо відомості про гонорари письменників російських. Л. Н. Толстой за 55 літ літературної праці заробив для своєї сем'ї ренту в 20—25 карб. (від видання творів). Правда, останні 20 років він дає дозвіл всім видавцям передруковати його твори дурно, й тільки саме „Відроджене“ було продано покойному видавцеві „Нивы“, А. Ф. Марку. Але гроши за „Відроджене“ Л. Н. собі не взив, — а всі цілком віддав духоворам. Наслідники Салтикова за право літературної власності відібрали від Маркса 180 тисяч карб. Вдова Достоєвського за право безплатного додатку до „Ниви“ його творів взяла від Маркса 75 тисяч карб., при чому право власності залишилось за нею. Чехов продав всі свої твори тому-ж таки Марксові за 75 тис. карб. Купрій — за одного „Поєдинка“ відібрав 10 тис. карб. Сергієнко за 2 видання своєї праці „Какъ живеть и работает Л. Н. Толстой“ одержав 15 тис. карб. Але мабуть найбільші літературні гонорари відібрають Л. Андреєва та М. Горкій. Вони одержують тепер за кожний аркуш друку (15 сторінок) по 1000 карб. тоб то по 1 карб. за рядок і крім того відібрають ще частку з чистого прибутку від тва „Знані“ — А. Амфі театров звичайно бере участь заразом у де-кількох періодичних виданнях. Між іншим від „Руси“ він мав місячно 1.500 карб.; від „Кіевской Мысли“ — відібирає по 1.000 карб. на місяць. — В. М. Дорошевич раніше заробив на рік до 36.000 карб.; тепер одержує з „Русского Слова“ — 14.000 карб.; — Лев Тіхоміров, що був попереду поступовий письменник, а тепер став у агоді з Грінгмутом та попами, відібирає за свою „Літературу“ — 12.000 карб. на рік. М. О. Меньшіков, колишній талановитий „народник“ з Гайдебургської „Неділі“, тепер продав свій талан А. С. Суворіну й відібирає з „Нов. Времени“ 12.000 карб. жалування на рік та по 50 коп. за рядок; всього взагалі одержує від газет до 40.000 карб. що річно. Л. Гольдштейн, що перекочував з „Нов. Времени“ до „Голоса Москви“ відібирає 12.000 карб. жалування та крім того від рядка. — А. А. Століпін за свої „Замітки“ в „Нов. Времени“ має жалування 12.000 карб. — Боборікін, Арцибашев, Крандієвська та Ламія-Сібіряк заробляють від 300 до 500 карб. від аркушу друку. Сергій Сафонов відібрав від Маркса по 1 карб. за рядок віршів в „Нивѣ“. Немирович-Данченко за часів війни відібрав від „Русск. Слова“ по 5000 карб. на місяць і крім того редакція платила за всі телеграми. — Н. А. Демчинський теж за часів війни мав від „Бирж. Вѣд“ по 4000 карб. на місяць, не рахуючи видатків редакції на телеграми. — За реферати з Думи найбільше заробляв співробітник „Нов. Вр.“ Піленко, якому платили більш як 2000 карб. на місяць.

МАЛИЙ ФЕЙЛСТОН.

Франц Коновский. З нових віршів.

„Боже великий“ — моляться ся всі вірно — „Русь-Україну нам корони“ —! голови буйні похиляли кіраю і — гнуть ще більше зігнені спини.

I ждуть на чудо трівожно і тихо, на съвяте чудо з ясних ждуть небес і щоб приспати ненадійне лихо кричать що сили: „Наш народ воскрес!“

Співають громко боєві пеані, клянутися літи навіть власну кров і погодти розтраті рівні, ветають на хвілю — і надають знов...

Весною.

В пічку тиху, весняну роззвіли ся цвіти, мов спіл білі обсипав зелені галузі, ясен місяць сріблистим слявом Ім съвітить, роси краплі перляріть ся на зеленім дузі.

Біле цвітте в дріжанні

Ціна оголошень за одноразове їх поміщення: Цула сторона 80 К., $\frac{1}{2}$ сторона 60 К., $\frac{1}{3}$ стор. 40 К., $\frac{1}{4}$ стор. 20 К., $\frac{1}{5}$ сторони 10 К., $\frac{1}{10}$ сторони 5 К., $\frac{1}{20}$ сторони 2 К. 50 с. — Анонси обчислюється після обему місця не після малого тексту.

ОГОЛОШЕНЯ.

Зарубрики: Надіслані в Оголошення редакція не відповідає.

При кількразових або при річних замовленнях, значний опуст.

Дрібні Оголошення малим друком (petit), числити ся по 4 с. від слова.

Належитостій за анонси марками поштовими не приймається.

Надзвичайні загальні збори ка-
са пож. і щад. для громади Рогізана
відбудуться ся дия 8. вересня с. р. в чи-
тальні о год. 2 ій попол. з таким днев-
ним порядком: 1) Підвищено стопи
продентової; 2) Справа „Вістника“;
3) Справа платності речинців; 4) Віль-
ні внески. — За старшину: Гаврило
Міньтичий, нач.

Надзвичайні загальні збори ка-
са пож. і щад. для громади Виженка
відбудуться ся дия 8. вересня с. р. з слу-
дувочим дневним порядком: 1) Справозда-
нане старшини за час літній 1907; 2)
2) Вибір старшини; 3) Вільні внески. —
За старшину: Никифор Гулей, голова.

Друкарня „Рускої Ради“ в Чернівцях
має на складі

НОВІ рускі
ШКІЛЬНІ друки
як:
катальги, тижневники і пр.

Г. ФАЙЛЕС
усувач нагнітка
Чернівці,
ул. Руска ч. 8.

Книгарня і антикварія 161 1-2
Якова Кофлера
в Заліщицях

поручас свій богато асортовані

Склад зошитів шкільних

із рускою написию для Буковини,
як також різні шкільні книжки і дру-
ки по найдешевших цінах.

Зарядам шкіл дає ся великий пропоз.

Заряд 162 1-1

„Торговлі Читальні Рускої Бесіди“
в Чорторії

попшукує крамаря, котрий має би в тім згаді
якую практику. — Хто має охоту до сего, не-
хай ік найскорше зголосить ся устно у над-
учителя п. Дениса Руснака в Чорторії.

СЕРЕДОВІДЕ

Найлучше і вже випробоване
средство наревматизму єсть
NERVOL

„Назва правою забезпечена“
аптикара др. Ю. Францоза
в Тернополі.

Се є знамените усмиряюче средство до
натирания против всяких ревматичних
болів, простудження, ломаня костей, пле-
чич гістоза і нервових недуг. Прошу ува-
жати на напис „Nervol“ і не прини-
мати ніяких „Нервотонів“.

Ціна фляконів 80 сот. 10 фляконів (фля-
шонок) 8 кор. з оплатою і опакованем.
Тисячи листів з подякою. — Виснажа
2 рази денно до всіх країв.

В Чернівцях на складі у Шміда
і Фонтіна.

Канцелярії отворені для сторін тільки перед полуноччю (8 - 3 год.)

Селяне! асекуруйте ся від шкід огневих!

Товариство взаємних обезпечен

„Дністер“

у Львові, при ул. Рускій ч. 20. (в власнім домі)

приймає обезпечення будинків, всяких річай домашніх го-
подарських, з біжа і паші на случай шкід заподіяніх через пожар.

Оплата премії мала, а користь для погорівших велика.
Швиди ліквідує і виплачує „Дністер“ з найбільшою скорою.

При оцінці шкід бувають запрошенні 2 господарі селянів з поміж чле-
нів. Дотепер виплатив „Дністер“ 13.747 відшкодовань в сумі сім
і пів мільйона кор.

Зиски по скінченім році звертається ьленам. Звороту за
р. 1906. дістають обезпечені члени по 10 сот. за кожду корону
заплаченою річною премією.

Банк краєвий у Львові і Чернівцях, Каса ощади. у Львові, і т. д.
приймають поліси „Дністра“ при уділюванню позички.

Житеві обезпечення приймає „Дністер“ для краківського
товариства, а провізію від таких обезпечені відступає „Дністер“
на публичні добродійні ціли.

Пояснення до обезпечення удає Дирекція або агенти,

Агенції „Дністра“ находяться в кождім місті і в багатьох селах;
там, где, еще неробить інший агент „Дністра“, можуть письмен-
ні селяні старати ся о уділенні агенції. Дотепер дістали агенти
969.507 корон провізії.

Фонди Товариства 21. грудня 1906.

Фонд резервовий	Кор. 846.189 20
” резерви премій ”	550.140—
” на звороти ”	16.159—
” на ріжницю кур. ”	29.866-35
” резерви спеціаль.”	31.040.73
” емер. урядків. ”	185.810.21
інші фонди за осмотрення ”	25.000—

Селяне! асекуруйте ся від шкід огневих!

Ще послідний раз

упоминаю всіх тих Панів які свого часу побрали календарі „Рускої Бе-
сіди“ в розпродаж з літ 1904—1907 а до сеї пори не гирівали за них
належитості, аби на сего першого с. с. (1. вересня 1907) **безпропо-
ложно** се зробили; в противів разі най вибачать, але я свої претен-
сії стягну судовою дорогою, яка за собою потягне і кошта.

З пов. Іван Захарко.

(Steckenpferd-Lilienmilchseife)
МОЛОЧНЕ МИЛО З ЛЕЛІЇ,

Бергмана і С-ки в Дрезні і Тешині над Ельбою

після одержуваних щоденно писем з призначенем, ві остане ся із
всіх медичних міл найуспішнішим, проти сонячних виприсків
на шкірі, як також служить до одержання і плекання съвіжої мяг-
кої і рожевої церк. — Штука 80 сот. у всіх дрогеріях, складах
переїм і торговлях міла. 44 (39-50) п.

Голов. склад у Шміда і Фонтіна Чернівці, ул. Головна.
(Enzenberg-Hauptstrasse)

Видання „Рускої Бесіди“ і „Рускої Школи“
можна купити у всіх
філіях „Рускої Бесіди“ і „Рускої Школи“,
в друкарні „Рускої Ради“ і в книгарні І. Рехенберга.

СКЛАД ТОВАРІВ Б. БАЛЬТИНЕСТРА МОЛОДШОГО

Чернівці, ул. Головна-Енценберга ч. 3.

Телефон ч. 301.

Самостійний склад в ц. к.

надвірних фабрик а іменно:

Рік заложення 1873.

Фабрики обуви: Антона Чапека у Відні, Ф. Л. Попера
в Хрудимі.

Поручає новоспрова.

Джекі артикулі як:

фабрики капелюхів: І. Генрика Іти у Відні, Осипа
Шіхлера і Синів в Грацу.

Конфекція музеска. Тирольські ковнири від дощу, англійські
загортки, камазельки, шкірні жакети, до пользовання, ав-
томобільі і т. п.

Черевики для дам, панів, дівчат і дітей, найліпши Chevegaehs,
Boxcaif, найліпши американські ортопедичні форми, че-
ревики домові.

Парасолі для пань, панів і дітей — від дошу і на прохід,

гарантія на один рік.

Артикули до подорожі. Найліпши тукраєві і заграницяні.

Найбільший вібр англійських коців до подорожі і плахт.
Палички з ручками із ербла або із звичайним, посідна новість.
Рукавички Glacé із оленевої шкіри, Chair, найліпши сорти

„Fowis“ „Dents“ і т. п.

Склад спідного біла дра Лімана і правдиве Егерівське.

Переуми, міла, щітки до голова, убрани, зубів, убр на во-
лосе, всяка артикулія спортивні.

Зброя. Револьвери, рушниці, артикули до полювання, всяка
амуніція.

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

З друкарні товариства „Руска Рада“ в Чернівцях під зарадом Івана Захарка.

За редакцію віповіддає: Віктор Стройч.

Селяне! покривайте дахи бляхою або дахівкою!